

YENİ NƏŞRLƏR

Bayatşünaslığa dəyərli elmi töhfə

Azərbaycan ədəbiyyatşünaslıq elmində Kərkük-Bayat tədqiqatçılıq elmi məktəbinin yaradıcısı, Əməkdar elm xadimi, filologiya elmləri doktoru, professor Qəzənfər Paşayevin bu günlərdə "Azərbaycanda və İraqda Bayatlar" adlı əsəri nəfis şəkildə çap edilib.

Kitab AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik İsa Həbibbəylinin "Əməkdar elm xadimi Qəzənfər Paşayevin bayatnaməsi" sərliövhlə ön sözü ilə başlayır.

Bayat boyu haqqında mükəmməl və geniş həcmli elmi əsər olan bu kitab professor Qəzənfər Paşayevin sistemli araşdırmaları nəticəsində ərsəyə gəlmişdir. Müəllif böyük əziyyətlərə qatlaşaraq, müxtəlif mənbələrə əsaslanaraq, uzun illərə söykənən tədqiqatlarının nəticəsində bayatların tarixinin mənzərəsini yenidən yaratmışdır.

Əsərdə vurğulandığı kimi, Asiyadan Azərbaycana, Anadoluya, İraqa, Volqa boyuna qədər izləri görünən, 24 Oğuz boyundan biri olan bayatlar digər türk tayfaları kimi dünyanın böyük coğrafiyasına yayılmışlar.

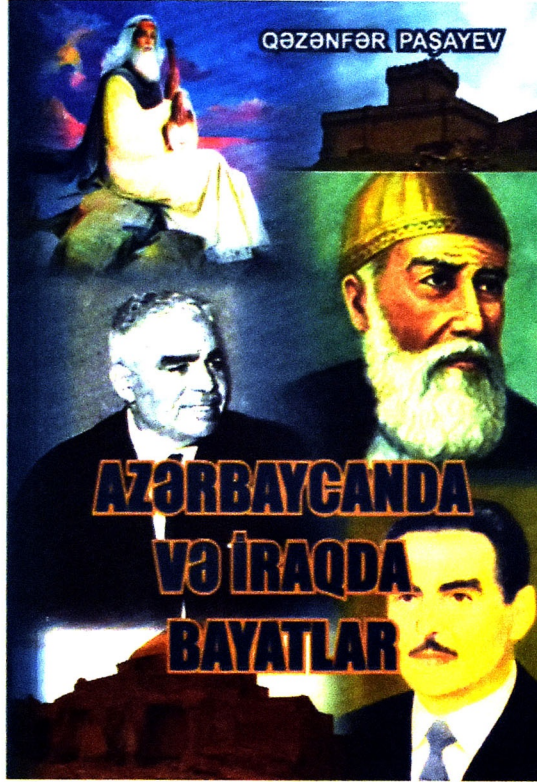
Professor Qəzənfər Paşayev monoqrafiyasında bildirir ki, Quzey Azərbaycan, Dərbənd və İraqda yaşayan bayatlar haqqında tədqiqat aparmaq məqsədi qüdrətli Bayat boyunun tariximiz üçün faydalı olacağına əminlikdən irəli gələrək yarandı.

Əsərdə Bayat əşirəti haqqında səyyah Ceymz Edmondz, kərküklü tədqiqatçı Şakir Sabir Zabit, iraqi tarixçi Abbas əl-Əz-zəvi və müəllifin istinad etdiyi digər tədqiqatçıların yazılarında, eləcə də mənbələrdə Bayat milli kimliyi, dil birliyimiz, onların yaşayışı, ictimai-siyasi həyatı, Bayat qalası, Bayat Böyliyi və Bayat əşirəti ilə bağlı zəngin elmi faktlar bir araya gətirilib.

Qədim və köklü Oğuz boyuna həsr olunan bu əsər Azərbaycan elmində dəyərli monoqrafik tədqiqatlardandır.

Müəllif təkcə nəinki Azərbaycanda və İraqda, Bayat boyunun toplu halda yaşadığı digər coğrafiyalarda da ölkələrin ictimai-siyasi həyatında mühüm rol oynayan Bayat əşirətinin qüdrətli tarixinə işıq salır.

Elmi monoqrafiyada Bayat tayfalarının Azərbaycanda yaşadığı ərazilərə dair əsaslı tarixi məlumatlar düşünürəm ki, oxucu-

lar üçün qiymətli mənbədir. Şamaxı, Göyçay, Ağcabədi və Şabranda "Bayat" adlı toponimlərin olması, Bayat tayfalarının Dərbənd, Gəncə, Bərdə ətrafında məskunlaşması bu boyun yaşayış arealı haqqında mühüm tarixi bilgiləri ortaya qoyur.

Monoqrafiyada Bayatların bəşəriyyətə Dədə Qorqud və Məhəmməd Füzuli kimi dahilər, "Kitabi-Dədə Qorqud" kimi möhtəşəm abidə bəxş etməsindən əhatəli bəhs olunur. Müəllifin qeyd etdiyi kimi, eposdakı bir sıra məqamlar Bayat boyu, Bayat əşirətilə bağlı bir çox mətləblərə işıq salır. Xüsusilə vurğulayım ki, kitabda Qorqudşünas alimlərə istinad edilərək, bayatlarla bağlı qiymətli tarixi faktlar ortaya çıxarılır.

Kitabda Türk Ensiklopediyasına istinadən İraqdakı bayatların əsasən Kərkük bölgəsində bulunduğu, bu bölgədəki türk xalqının çoxunun onlara məxsusluğu, böyük türk şairi Füzulinin də bayatlardan olması bildirilir.

Əsərdə İraq-Türkman mövzusunda da geniş yer verilir, müəllif sözügedən

mövzuda günümüzədək bəlli tədqiqatlardan orta qola çıxaraq, İraq bayatlarının tarixinə dair ümumiləşmiş elmi nəticələr təqdim edir. Odur ki, professor Qəzənfər Paşayevin bu dəyərli elmi əsəri həm də o tədqiqatların müəllifi olduğu İraq bayatşünas alimlərinin əsərlərinin bir növ təhlili araşdırmasıdır.

Kitabda bayatların tarixi ilə bağlı olayların təsviri ilə yanaşı, ayrı-ayrı tarixi şəxsiyyətlər haqqında verilən yığcam bilgiler də böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Nəşrin redaktorları akademik Möhsün Nağısoylu və Prof. Dr Süphü Saatçidir. Rəyçiləri isə professorlar Seyfəddin Rzasoy, Füzuli Bayat, Ülkər Nəbiyeva və dosent İsmixan Osmanlıdır.

Əminliklə demək olar ki, Azərbaycanda bayatlar, Bayat boyu, Bayat qəbilə və əşirətləri haqqında araşdırmaların yer aldığı, üç fəsildən ibarət olan bu monoqrafiyaya tariximiz, eləcə də ədəbiyyatımız üçün türk tarixinin, mədəniyyətinin, ictimai-siyasi həyatının, onun bayatlarla bağlı səhifələrinin öyrənilməsi baxımından dəyərli mənbədir.

Ağahüseyn ŞÜKÜROV

ELM